

**A CSÁSZÁRTÖLTÉSI
NÉMET NEMZETISÉGI ÓVODA
HELYI NEVELÉSI PROGRAMJA,
A TEVÉKENYSÉGGKÖZPONTÚ ÓVODAI PROGRAM
ALAPJÁN,
KIEGÉSZÍTVE A KOMPETENCIA ALAPÚ
NEVELÉSEL**

Tartalom

Adatlap	4
Törvényi hivatkozás	5
Óvodánk	7
Gyermekekép.....	9
Óvodakép.....	9
Az óvodai nevelés feladatai.....	11
1. Az óvodai nevelés általános feladatai.....	11
1.1. Az egészséges életmód alakítása.....	11
1.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	12
1.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	13
1.4. Az iskolaérettség.....	14
2. Sajátos feladataink.....	16
2.1. Gyermekvédelem	16
2.2. Az integrációs nevelés.....	18
2.3. Az óvoda-iskola átmenet segítése	19
2.3. Német nemzetiségi nevelés	21
Az óvodai élet megszervezésének elvei	23
1. Személyi feltételek	23
2. Tárgyi feltételek.....	23
3. Az óvodai élet megszervezése	24
4. Az óvoda kapcsolatai.....	26
Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai.....	28
A tevékenységekben megvalósuló tanulás	28
1. Játék.....	29
2. Verselés, mesélés.....	30
3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	32
4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.....	33
7. Mozgás	34
8. A külső világ tevékeny megismerése matematikai tartalommal	35
9. Munka jellegű tevékenységek	37
Ünnepek és hagyományok.....	38

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	39
A Császáráltási Német Nemzetiségi Óvoda pedagógiai programjának kiegészítése a kompetencia alapú neveléssel.....	42
(1.számú melléklet: A nemzetiség óvodai nevelésének és a nemzetiség iskolai nevelés- oktatásának irányelve)	45
KompetenzbezogenenFörderunginallenBereichen der Erziehungin den Nationalitätenkindergarten	46
1. Bedeutung der emotionalenKompetenzfür die weitereEntwicklung:.....	49
2. EmotionaleSchlüsselfertigkeiten von Kindern:.....	50
3. Entwicklungsmerkmale am Ende der Kindergartenenerziehung	53
A nemzetiségi óvodai nevelés	54
A nevelés tervezése és időkeretei	57
A gyermeki tevékenységmérés	59
Tanköteles gyermekek ellátása	61
Az óvoda kapcsolatrendszer	63
A pedagógiai program bevalásának ellenőrzése.....	65
Mellékletek	66
1.számú melléklet	66
A nemzetiség óvodai nevelésének és a nemzetiség iskolai nevelés-oktatásának irányelve	66
2.számú melléklet	69
A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve	69
3.számú melléklet	91
Az 1. típusú diabétessel élő gyerekek ellátásáról.....	91
4.számú melléklet	95
A speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére biztosítandó, iskolakezdésre felkészítő óvodai foglalkozások meghatározása.....	95
5. számú melléklet	96
A komplex ellenőrzés rendszerének sajátos szabályai.....	96
Legitimáció	98

Adatlap

Az óvoda neve: Császártöltési Német Nemzetiségi Óvoda

címe: 6239 Császártöltés, Keceli utca 9.

telefonszáma:06-78/443-961

OM azonosító: 202058

Alapító okirat száma, kelte: CST/1506-2/2022.
2022.05.19.

Gazdálkodása: önállóan működő, de nem önállóan gazdálkodó

Fenntartó: Császártöltési Német Nemzetiségi Önkormányzat
6239 Császártöltés, Keceli u. 107.

Szakfeladata: Német nemzetiségi nevelést folytató kétnyelvű óvoda
Óvodai nevelés, iskola előkészítés

A program érvényességének ideje: határozatlan

A program készítette az óvodaigazgató, a nevelőtestület bevonásával

Törvényi hivatkozás

Az óvodák működésének kereteit, tartalmát, az alábbi törvények, rendeletek, szabályozások határozzák meg:

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- A Kormány 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelete a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról
- 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- A Kormány 137/2018. (VII. 25.) rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet módosításáról
- A Kormány 77/2025. (IV.15.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjának módosításáról
- Az óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet 1. melléklete az 1. melléklet szerint módosul
  - 2.§ Ez a rendelet 2018. szeptember 1-jén lép hatályba
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 2003. évi CXXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermek védelméről és gyámügyi igazgatásról
- 349/2023. (VII. 27.) Korm. rendelet szociális és gyermekvédelmi tárgyú kormányrendeletek módosításáról
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 2003. évi CXXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

- 17/2013. (III. 1.)EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról *
- A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló LXXVII. törvény
- Alapító okirat
- SZMSZ

Az óvoda az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján pedagógiai programot készít, vagy az ilyen módon készített pedagógiai programok közül választ.

Az óvoda pedagógiai programja határozza meg:

- az óvoda helyi nevelési alapelveit, értékeit, célkitűzéseit,
- azokat a nevelési feladatokat, tevékenységeket, amelyek biztosítják a gyermek személyiségének fejlődését, közösségi életre történő felkészítését, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztését, fejlődésének segítését, melyek által minden gyermek eljut az iskolakezdéshez szükséges értelmi, lelki, szociális és testi fejlettséghez. (20/2012. EMMI 6.§)

Óvodánk

A Császártöltési Német Nemzetiségi Óvoda a község egyetlen óvodája, amely a 2016. szeptember 1-től a teljeskörűen felújított régi óvodában működik. Az óvoda épülete 80 gyermek számára nyújt minden tekintetben ideális elhelyezést. A 3 csoportszoba és a szükséges kiszolgáló helyiségek egyaránt tágasak, világosak, minden igényt kielégítenek. Az esztétikus, otthonos megjelenés az óvodapedagógusok és a dajkák kreatív, összehangolt munkájának köszönhető.

3 csoportban foglalkozunk a gyerekekkel. Jelenleg csoportjaink még osztottak, de a demográfiai változások következtében lehetnek osztottak, részben osztottak és vegyesek is. Csoportonként 2-2 óvónő munkáját 1-1 dajka, valamint 1 pedagógiai asszisztens segíti. Az óvoda személyi feltételeit a mindenkori hatályos törvényben meghatározottak szerint alakítjuk.

Mivel a község egyetlen óvodája vagyunk, ezért felvállaljuk a tehetséggondozást, a szociális körülményeik miatt mentálisan sérült gyerekek, valamint a BTMN-es és SNI-s gyermekek nevelését is.

Községünk lakosságának egy részét a német kisebbség alkotja. Óvodánk sajátossága a német nemzetiségi nyelven folyó nevelés minden korcsoportban. Kiemelt feladatunknak tartjuk a német nemzetiségi nyelv és kultúra, valamint a hagyományok ápolását, átörökítését. Ezek a feladatok az óvodai nevelés komplex részeként beleolvadnak mindennapjainkba.

Településünkön összetartozást mutató és segítő közösségi programokat szép számban szervez az önkormányzat és nemzetiségi önkormányzat is (falunap, szüreti felvonulás, májusfa állítás-és kitáncolás, mesterségek udvarának bővítése, idősek napja), melyeken az óvodás gyermekekkel is rendszeresen részt veszünk, erősítve a lakóhelyhez való kötődést.

Kis számban ugyan, de az utóbbi pár évben megjelentek a más településről, más országból betelepült lakosok gyermekei, a migránsok. Az ő kultúrájuk megismerése, megértése fontos a zavartalan egymás mellett élés szempontjából, de úgy gondoljuk, hogy nekik kell alkalmazkodniuk a mi értékrendünkhöz, a többség által elfogadott normákhoz.

A partnereinkkel folytatott beszélgetések, a visszajelzések, a mérések, az önelemzések és önértékelések megerősítettek bennünket abban, hogy a tevékenységközpontú nevelési program, kiegészítve a kompetencia alapú neveléssel, jó utat jelöl ki óvodánk számára.

A program határozatlan időre készült.

A programhoz a következő szakmai dokumentumokat kell elkészíteni:

- az óvoda éves munkaterve;
- éves pedagógiai tervek;
- a gyermekek személyiségi lapjai, az egyéni fejlődés-fejlesztés dokumentumai;
- felvételi és mulasztási napló;
- csoportnapló, mely tartalmazza a csoportra vonatkozó legfontosabb adatokat:
  - a gyermekek névsorát;
  - a csoport napirendjét, heti rendjét;
  - a csoport nevelési –fejlesztési tervét;
  - gondozási és nevelési tervet, annak értékelését;
  - tevékenységek tervezését– éves tervezést, lebontva témahetekre, projektekre;
  - szervezési feladatokat;
  - észrevételeket, reflexiókat;
  - szülők elérhetőségét.

A szakmai dokumentumok segítik az ellenőrzést, elemzést, értékelést. A program ellenőrzésében, értékelésében az óvodaigazgató és minden óvónő részt vesz.

Az óvodaigazgató végzi az óvodai dokumentumok elemzését, a személyi, tárgyi és egyéb feltételek vizsgálatát.

A nevelő – fejlesztő munka értékelése a gyermekekről készített megfigyelések és elemzések alapján történik.

Gyermekkép

1. Az alapprogram az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.
2. A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Óvodakép

1. Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.
2. Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekben megteremtődnek a következő életszakaszba (kisiskoláskorba) való átlépés belső pszichikus feltételei.
3. Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az

életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

4. Az óvodai nevelésben alapelv, hogy:
  - a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi;
  - a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását;
  - az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.
5. Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről, a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról. A gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékról. E tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmakról, emberi értékek közvetítéséről; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.
6. A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
7. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok, (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

Az óvodai nevelés feladatai

1. Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása;
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségnevelés;
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

1.1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

Ezen belül az óvodai nevelés feladatai:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só-és telítetlen zsírsavakat tartalmazó ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve a tejtermékek

fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;

- életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz (az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához);
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

1.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

1. Az óvodás korú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezt szükséges, hogy:

- a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék;
- az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;

- az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, "éntudatának" alakulását és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;
  - az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.
2. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint pl.: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.
  3. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és a családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
  4. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.
  5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

1.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

1. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és

szabálykövetéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

2. Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra - , valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhethet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
3. Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő környezet biztosítása.

1.4. Az iskolaérettség

Az iskolaérettség:

Az iskolakezdés a gyermek életének egyik legjelentősebb fordulópontja. Az indulás meghatározza iskolai pályafutását, ami későbbiekben egész életére kihat. Ha nem megfelelő időben történik a beiskolázás, vagy ha a fejletlen képességek, pszichés problémák korrekciója nem történik meg, annak hosszú távú negatív következményei lehetnek a gyermeknél: tanulási nehézség, beilleszkedési, magatartási problémák, érzelmi, pszichés tünetek jelentkezhetnek.

Az iskolai tanulás nemcsak megfelelő értelmi képességet igényel, hanem mindenekelőtt megfelelő alkalmazkodást az új követelményekhez, akaratlagos beilleszkedést az iskolai környezetbe, munkába.

A gyermek csak akkor képes minderre, ha biológiai és pszichikai szempontból testileg is szellemileg is életkorának megfelelően fejlett.

A gyerekek fejlődését már kiscsoportos koruktól kezdve nyomon követjük, megfigyeléseinket a fejlődési naplóban rögzítjük. Már ebben a korban is , ha szükségét látjuk szakemberhez küldjük a gyerekeket (konduktor).

A gyermekek fejlődését már kiscsoportban, az óvodába lépés kezdőnapjától folyamatosan megfigyeljük, mérjük. Bemeneti mérést alkalmazunk, amely segítségével feltérképezzük a gyermekek aktuális fejlettségi szintjét, amely a későbbi fejlődési ütem megfigyelésénél meghatározó. Minden gyermek fejlődését egyénileg, önmagukhoz mérten vizsgáljuk. Az általunk kialakított fejlődést nyomon követő mérőeszközt az Egyéni fejlődési naplóban meghatározott szempontok alapján állítottuk össze. Nagycsoportban kimeneti mérésenként Pásti Marianna Biztosan kezdek, mert már tudom Fejlettségi szintmérő feladatgyűjtemény iskolába készülőknek című feladatgyűjteményét, valamint a Bender tesztet is használjuk a folyamatos megfigyelés mellett. A mérések eredményének függvényében (szükség szerint) irányítjuk a gyerekeket a megfelelő szakemberekhez.

A 6. életév az iskolába lépés megfelelő időszaka, mivel ekkor markáns érési változások következnek be a gyermek viselkedése, a szabálykövetés és a motiválhatóság szempontjából olyan stádiumba kerül, hogy alkalmassá válik a csoportos oktatásra. Ekkorra kerülnek a kognitív képességek olyan szintre, hogy a gyermek már vágyik az iskolába. Megvannak azok a tulajdonságai, képességei, melyek őt erre alkalmassá teszik. Az óvoda nevelés során célunk és feladatunk, hogy a gyermekek 6 éves korukra elérjék az iskolaérettséghez szükséges feltételeket. Ehhez személyre szabott, differenciált feladatokat, tevékenységeket biztosítunk folyamatosan számukra. Amennyiben szükséges, igénybe vesszük a szakértői bizottsági vizsgálatokat, iskolaérettségi vizsgálatot, hogy a gyermek fejlődése optimális legyen, az elmaradást mutató területeken behozza lemaradását, az iskolaérettséghez szükséges feltételeket elérje, az iskolai akadályokat gördülékenyen vegye!

2. Sajátos feladataink

2.1. Gyermekvédelem

A gyermekvédelem fogalma tágabb értelemben magába foglalja a gyermeket körülvevő környezetet. Benne a család, a nevelési- , oktatási- és egészségügyi intézmények által biztosított feltételeket a születéstől a felnőtté válásig.

Nagy hangsúlyt helyez a gyermekek differenciált fejlesztésére, mindent el kell követnünk a gyermeki személyiség fejlődése érdekében.

E feladatnak való megfelelés legfontosabb feltétele az óvodákban dolgozó gyermekvédelmi felelős és az önkormányzat gyermekjóléti és gyermekvédelmi munkát végző szakembereinek összehangolt, hatékony munkája.

Ennek során biztosítani kell:

- az egészségnevelést,
- az életkorhoz kötött védőoltásokat,
- az életkornak megfelelő szűrővizsgálatokat,
- a beiskolázás előtti vizsgálatokat.

A gyermekorvos és védőnő figyelemmel kíséri a gyermek testi és szellemi fejlődését, együttműködik az óvónővel, segítséget nyújt számára az iskolaérettség megítéléséhez. Egymást segítő közös munkájuk eredményeképpen sikerül felismerni idejében az enyhébb, de a gyerek sorsát befolyásoló fogyatékosságot, ami az időben megindítandó kezelés egyik feltétele.

A gyermekvédelmi munka tartalma:

- évenként gyermekvédelmi terv készítése,
- kapcsolattartás a családsegítő szervezettel, gyámhatósággal.

Célja: Az eltérő szociokulturális körülmények között élő családok felkutatása, segítése.

Feladatok:

- valamennyi pedagógus feladata a gyermeket veszélyeztető körülmények feltárásában, megelőzésében, megszüntetésében való részvétel;
- tájékoztatni a szülőket a gyermekvédelmi felelős személyéről illetve elérhetőségéről.

Gyermekvédelmi felelős feladatai:

- elősegíteni a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyerekek óvodába kerülését;
- családlátogatás indokolt esetben;
- gyermekjóléti szolgálat értesítése probléma esetén;
- rendszeres hiányzás okát feltárni, szükséges intézkedést megtenni;
- rendszeres és rendkívüli gyermekvédelmi támogatás kezdeményezése;
- biztosítani a gyereket illető jogok érvényesülését az óvodán belül;
- gyermekjóléti szolgálat keretében rendezett esetmegbeszéléseken részt venni.

Az óvodaigazgató felel intézményében a gyermekvédelmi feladatok megszervezéséért és ellátásáért.

2.2 Az integrációs nevelés

Esélyt adunk arra, hogy a gyermekek képességeiknek megfelelően fejlődjenek, megtaníttjuk a gyermekeket hogyan éljenek egy közösségben.

Az integrációs nevelés célja:

- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztésének megvalósítása, az esélyegyenlőség biztosítása.
- A közösségbe való beilleszkedés segítése.
- A családi háttérből származó kulturális és szociális hátrányok csökkentése, a lemaradások folyamatos kompenzálása.
- Bátorító nevelés az emberi kapcsolatok kialakításában.
- Felelősségérzet, feladattudat kialakítása a gyermekekben.

Az integrációs nevelés feladata az SNI gyerekek közösségbe való beilleszkedésének segítése is.

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése értelmében az alapidokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek. Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

Az Irányelv célja, hogy a nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek.

Annak biztosítását szolgálja, hogy:

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs célú foglalkozások programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi óvodában történő együttnevelés – az illetékes szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerek szükségletei szerint. Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat: a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történik.

(2.sz.melléklet: A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve)

Kiemelt feladatunknak tartjuk az 1. típusú diabetesszel élő gyerekek integrálását is. Ennek érdekében 2 óvodapedagógus is elvégezte a diabetes gyermekek támogatásával kapcsolatos, Oktatási Hivatal által szervezett továbbképzést.

(3.sz. melléklet: Az 1. típusú diabéteszszel élő gyermekek ellátásáról)

2.3 Az óvoda-iskola átmenet segítése

Célok:

- Nagycsoportban több kötött foglalkozással iskola előkészítő feladatokkal, felzárkóztatással, fejlesztéssel, ha kell, szakemberek segítségének igénybevételével segítsük az átmenetet.
- Az iskolába átlépés könnyed, szorongásmentes legyen. Ezáltal a kisgyerek örömmel, tele kíváncsisággal kezdje meg az első osztályos tanulmányait.

- A gyermekbarát környezet megteremtése – a gyerekek felszabadultabbá, magabiztosabbá válhatnak.
- A képességek minél szélesebb körű kibontakoztatása.
- Az egyéni fejlődési ütem maximális figyelembevétele.
- A HH – HHH gyermekek nyilvántartása az óvodákban.
- Az önkormányzatnál egyeztetés a HH – HHH gyermekekről.
- Problémás esetekben segítségadás.

A feladat fő pillérei, feladatai:

- A nagycsoportosok különböző események kapcsán (rajzpályázat, kézművesnap, testnevelési játékos verseny, mesemondó nap) ismerjék meg az iskolát.
- A tanítónők látogassanak el az óvodába és ismerkedjenek leendő tanítványaikkal.
- Az elsősök félévkor visszalátogatnak óvodájukba, hogy élményeiket elmesélhessék a többi gyerekeknek és a volt óvó néniknek.
- Tavasszal az óvónők látogassák meg az elsősöket, hogy azok büszkélkedhessenek frissen szerzett tudásukkal.
- Az iskolák és óvodák pedagógusai minden évben közös előadáson vegyenek részt, aminek a témája mindenki számára hasznos ismereteket nyújt.
- A projekt működtetésének további eredménye, hogy az intézmények egymás munkáját is sokkal jobban megismerhessék, a közös rendezvényeknek, illetve egymás rendezvényeinek látogatásakor.
- Ahhoz, hogy az első élményeket, illetve a tanulást ne kudarcént, rossz szájízzel élje meg a kisiskolás, fontos, hogy ez az átmenet zökkenőmentes legyen.
- Kimeneti mérések elvégzése.
- A fejlesztési tervek elkészítése.

- Szülői értekezletek, fogadóórák meghatározása.

Várható eredmények:

- Zökkenőmentes beilleszkedés az első osztályba.
- A különböző szociális háttérrel érkező gyerekek könnyebben megszokják az új környezetet és közösséget.
- Az eltérő képességű tanulók egyéni ütemű fejlesztésével a gyermek önmagához képest maximálisan fejlődik.
- Az egyenletes leterheltség nem okoz szorongást, a gyerekek oldottak és kiegyensúlyozottak maradnak.
- A család bevonása is segíti a kisiskolást az átmenetben.

2.3. Német nemzetiségi nevelés

Községünk lakosságának egy részét ma is a német kisebbség alkotja ezért óvodánk sajátossága a német nemzetiségi nyelven folyó nevelés minden korcsoportban. Kiemelt feladatunknak tartjuk a német nemzetiségi nyelv és kultúra, valamint a hagyományok ápolását, átörökítését. Ezek a feladatok az óvodai nevelés komplex részeként beleolvadnak mindennapjainkba. A gyermeki tapasztalatok és élmények megbeszélésében a kommunikációnak, az állandó személyes érintkezésnek fontos szerepe van, akár magyar, akár a nemzetiségi nyelven történik. Szerencsésnek mondhatjuk magunkat, mert óvodánk dolgozóinak többsége beszéli a nemzetiségi nyelvet is. Csoportonként két óvónő biztosításával a nemzetiségi és magyar nyelven való kommunikálást valósíthatjuk meg a nap bármely szakában. Német nemzetiségi nevelési programunk tartalma is a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes tevékenységrendszerén keresztül valósul meg:

1. Játék és tanulási tevékenység: Az óvónő minden gyerekkel elsősorban anyanyelvén beszélgessen játék közben, ismertesse meg a gyerekekkel a játékok német elnevezését, nevezze meg a cselekvéseket német nyelven is. A gyermek tudjon alkalmazkodni a játék szabályaihoz, értse meg németül is azokat.

Törekedni kell a népviselet egyes darabjainak gyűjtésére is, melyek felhasználhatók játékokban (pacsker, kötény, fejdísz, stb.)

2. Társas, közösségi tevékenység: Az óvónő biztosítsa a nyugodt, derűs óvodai mindennapokat, amelyben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a felnőtt – gyermek közötti minél gyakoribb kontaktus felvételre a nemzetiség nyelvén is.
3. Munkatevékenység: Az óvónő tanítsa meg a gyerekeket a feladatok elvégzésére, ismertesse meg velük német nyelven is az adott munka eszközeit, azok ésszerű használatát, a munka legcélszerűbb fogásait, azok sorrendjét. Teremtse meg az életkorukhoz és erejükhöz mért önálló munkalehetőségeket, biztosítsa a legalkalmasabb eszközöket, szoktassa rá a gyerekeket, hogy tartsák azokat rendben. Teremtse meg a nyugodt, kiegyensúlyozott munkához való légkört.
4. Szabadidős tevékenység: A szabadidős foglalkozások fontosságát abban látjuk, hogy a gyermek megtanulja hogyan gazdálkodik az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel. Az óvónő teremtsen olyan helyzetet, ahogy a gyerekek spontán gyakorolhatják a német nyelvet, ösztönözze a gyerekeket a német népi gyerekjátékok, mondókák, dalok eljátszására, éneklésre, ismertesse meg a gyerekekkel a német kisebbség tánc kultúrájából az egyszerűbb tánc lépéseket. A gyakori spontán beszédhelyzetek lehetőséget biztosítanak mindkét nyelv gyakorlására.
5. Gondozási, önellátási feladatok: A nap folyamán rengeteg lehetőség adódik ezen a területen a német nyelv használatára. Vetkőzés, öltözés kiváló lehetőség a ruhadarabok nevének gyakorlására. Az óvónő német utasításait a gyerekek egyre jobban megértik és végrehajtják. Mosdóhasználat során is könnyen elsajátíthatják a testápolással kapcsolatos kifejezéseket.

Az óvodai élet megszervezésének elvei

1. Személyi feltételek

- Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.
- Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.
- Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.
- A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.
- A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekei számára lehetőséget kell teremteni arra, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

2. Tárgyi feltételek

Az óvodának rendelkeznie kell a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel.

A gyermek óvodai életének színterei legyenek otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, melyek alakításában a gyerekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt.

Tegye lehetővé mozgás- és játékigényük kielégítését és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, lehetőleg természetes anyagokkal vegye körül. A gyermekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető módon és

a biztonságukra figyelemmel kell elhelyezni. Az óvoda egyidejűleg biztosítson megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, teremtsen lehetőséget a szülők fogadására.

3. Az óvodai élet megszervezése

1. A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.
2. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.
3. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal.
4. Az óvodai élet megszervezése során törekedni kell a személyes interakciókra, előszavas mese és közösségi játékelmény biztosításával.
5. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében

szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

6. A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó - amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön szervezett - iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.
7. A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket a 6. pont alkalmazása során tanköteles korukat megelőző nevelési évben járóknak kell tekinteni.
8. A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.
9. A gyermek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltése kori nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.
10. Járványügyi készenlét idején:
  - a családok támogatása az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, ezen belül az egészséges életmód alakítása, az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés, valamint az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megsegítése a szokásostól eltérő formában, többnyire információtechnológiai vagy számítástechnikai eszközök igénybevételeivel. – A Home Office kialakított munkarendje szerint az intézmény pedagógiai programjára és éves munkatervére alapozott feladatok a szülők számára kialakított intézményi időszávban,
  - a szülők számára, a gyermek személyiségét, érdeklődését és egyéni képességeit ismerve ajánljon olyan játékos tevékenységformákat, élményszerzési lehetőségeket, amelyeket a szülők gyermekükkel együtt otthonaikban is megvalósíthatnak,

- az infokommunikációs eszközök használatával online nyújtsanak segítséget és támogatást a szülők részére,
- amennyiben a gyakorlatban online közösségi felületen is kommunikálnak a szülőkkel – jelölje meg azokat az interneten elérhető információforrásokat is, amelyeken a szülők a közös és élmény teli otthoni hasznos tevékenységekhez, együtt játszáshoz a támogató segédanyagokat elérhetik (Oktatási Hivatal: Módszertani ajánlás)

4. Az óvoda kapcsolatai

1. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg.
2. Az óvoda által és a családokkal közösen szervezett események, ünnepek családi hangulat kialakításával - a felnőttel és a gyermekek közös tevékenységével is - kifejezik az örömteli érzelmi állapotot.
3. Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (védőnői és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.
4. A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvoda kapcsolatot tart az érintett nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel.
5. Kapcsolatépítésre törekszünk más német nemzetiségi óvodákkal. Szakmai tapasztalatokat cserélünk és közös programokat szervezünk.

Szoros kapcsolatot tartunk a településünkön német nemzetiségi hagyományokat ápoló személyekkel, egyesületekkel, csoportokkal. Nemzetiségi rendezvényeink állandó résztvevői. Nemzeti hagyományaink, népi kultúránk megismerésében jelentős szerepük van.

6. A Kárpát-medence Magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda külföldi Magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.
7. A fenntartóval való napi kapcsolat elengedhetetlen feltétele az óvoda jó működésének. Az oda-vissza működő információáramlás megkönnyíti és napra készre teszi az adminisztrációs feladatok elvégzését.

Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermekek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat.

A gyermek adottságai, a családban és a tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját.

1. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.
2. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.
3. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.
4. A tanulás lehetséges formái az óvodában:
  - az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása;

- spontán játékos tapasztalatszerzés;
  - a játékos, cselekvéses tanulás;
  - a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
  - az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
  - a gyakorlati problémamegoldás.
5. Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során egyéni bánásmóddal, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását. A tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

1. Játék

2. A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.
- A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.
3. A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a

játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

4. A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, eszközökre, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus játékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.
5. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.
6. Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabad játék túlsúlyának érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenység szervezésben is meg kell mutatkoznia.

2. Verselés, mesélés

1. A mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdoló, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, a bábozás és dramatizálás

eszközeivel is – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges megfelelő viselkedésformákat. A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.

2. Az előszavas mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkészítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.
3. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, és a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás során eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.
4. A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással illetve ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.
5. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés, a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.
6. Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi-népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van.

3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

1. Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet. A népdalok éneklése, hallgatása a gyermek-néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.
2. A népi játékok és az igényesen válogatott magyar kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.
3. A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző - állami, egyházi, jeles - ünnepekhez fűződik.
4. A népi játék, gyermekdal, néptánc és a zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.
5. Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep, meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.
6. Az éneklés, zenélés, népi játékok, néptánc a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

1. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Az óvodai nevelésben törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek felismerésére.
2. Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít. Maga a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.
3. Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképessegek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeleteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.
4. Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatára a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival. Varázsasztal: gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás.
5. Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.

7. Mozgás

A gyermekek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakításához. A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők:

- a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,
- b) irányított mindennapos mozgásfejlesztés,
- c) szervezett mozgásos tevékenység.

Az óvodai élet minden napján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.

1. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei.

Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

2. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbító képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz sz egészséges életmódra nevelés hatásait.

3. A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgások, tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás,

szabálykövető viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

4. A spontán – a játékban, azon belül szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.
5. A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

8. A külső világ tevékeny megismerése matematikai tartalommal

1. A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti- emberi- tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.
2. A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodásához, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.
3. A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut és azokat a tevékenységeiben

alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségszemlélete.

4. Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására. Évente 2 alkalommal Fenntarthatósági témahetet szervezünk.

Óvodán kívüli programokat, sétákat, kirándulásokat is szervezünk a gyerekek számára.

Matematikai tartalom

A matematika az óvodai nevelésben komplex formában a gyermek észlelésére, érzékelésére, tevékenységére, tehát megismerési vágyára épül. A matematikai nevelést tehát komplex feladatként értelmezzük, de a fejlődés érdekében a kötött foglalkozási keretet is beépítjük a nevelés folyamatába. Mindenkor figyelembe kell venni a gyermekek életkori sajátosságait. A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Érdeklődéssel fordul a matematikai információk felé. Az óvodai nevelés építhet ezekre a korai tapasztalatokra, még akkor is, ha azok pontossága csak a gyermek számára fontos, érzelmileg hangsúlyos helyzetekben megbízható. Az óvodáskort jellemző gondolkodási sajátosságokkal (invariancia, állandóság hiánya) a matematikai nevelés folyamán is számolni kell. Fontosnak tartjuk, hogy kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel. Játék és szabadidőben folyamatosan létrejönnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha az

óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására. Kötött formában rendszerezzük, rögzítjük – gyakorlással – a megszerzett ismereteket, a tehetséges, a hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű gyerekek fejlesztésére külön figyelmet szentelünk.

9. Munka jellegű tevékenységek

1. A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység – az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, növény- és állatgondozás.
2. A gyermek munka jellegű tevékenységei:
  - örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység;
  - a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége;
  - a közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.
3. A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Ünnepek és hagyományok

Az ünnepek, ünnepélyek jelentős események a gyerekek és az óvoda életében. A visszatérő ünnepek, hagyományok a közös élmény erejével hatnak, erősítik a közösséghez, az óvodához tartozás érzését, biztonságot adnak a gyerekek számára, hiszen minden évben visszatérnek. Az ünnep akkor igazi, ha megkülönböztetjük a hétköznapiaktól. Az óvodás gyerekekre elsősorban az ünnep külső jegyei hatnak, az ehhez kapcsolódó érzelmek, hangulatok. Fontos az ünnep előkészítése, az egyre szebbé váló környezet kialakítása.

Óvodánk a Német Nemzetiségi Önkormányzat által fenntartott intézmény. Fontos számunkra, hogy átadjuk a gyermekeknek ősünk szokásait, hagyományait. Aktívan és tevékenyen csatlakozunk a fenntartó éves programtervéhez.

Nemzetiségi programjaink időrendi sorrendben:

- Szüreti felvonulás
- Nemzetiségi hét
- Trachttag
- Májusfa állítás

Az ünnepek jelentősége óriási az életünkben. Megtörik a hétköznapiok egyhangúságát, élményt nyújtanak, közösségteremtő erejük van.

Ünnepek és jeles napok:

- Születésnap
- Márton nap
- Adventi készülődés
- Mikulás
- Luca nap (néphagyomány)
- Óvodai karácsonyi ünnepség
- Mindenki karácsonya (községi szintű rendezvény)
- Farsang
- Március 15.(nemzeti ünnep)
- Húsvét
- Májusfa állítás
- Anyák napja

- Gyermeknap
- Nagycsoportos ballagás

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.
2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:
  - a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
  - b) A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdésére. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés;
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele;
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondszerkezeteket, mondatfajtaakat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat; azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét;
  - elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását; felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit; ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen

áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését;
  - feladattudata kialakulóban van s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.
3. A kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése.
  4. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.
  5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

A Császáröltési Német Nemzetiségi Óvoda pedagógiai programjának kiegészítése a kompetencia alapú neveléssel

A kompetencia alapú óvodai programcsomag jól illeszthető helyi óvodai programunkhoz, hiszen mindkettőnek alappillére a gyermekközpontúság. A pedagógiai programunkba beépítjük a kompetencia alapú komplex óvodai program elveit, ajánlásait, így még hatékonyabban segíthetjük gyermekeink fejlődését.

A saját programunkat a Tevékenység központú programrészleges adaptálásával valósítottuk meg. A két program alapelvei összezsengenek.

A KOMPETENCIA alapú óvodai programcsomag kapcsolódási pontjai a helyi programunkhoz:

- a gyermeki jogok területén;
- a játék, ami az óvodáskorú gyermek alapszükséglete;
- a kisgyermek élményeire, tapasztalataira, kíváncsiságára építeni;
- a foglalkozási témákat komplexen, minden területre dolgozzuk fel, minden területen megtalálható (iskolába lépéskor az alkalmazkodni tudás alapjainak megalapozása);
- egyéni differenciált fejlesztéssel segítjük a hátrányos helyzetű gyermekeket és a kiemelkedő képességű gyermekek nevelését;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek integrálása, valamint a másság, a gyermek feltétel nélküli elfogadása személyes példa alapján valósul meg;
- szokás-, szabályrendszer és erkölcsi nevelés is tervezett mindennapjainkban;

- az egészséges életmód, a mozgás, a környezet kiemelten tanulási folyamatokba épül;
- a komplexitás megvalósítása a személyiségfejlesztésben (gyermeki aktivitás, motiváltság és kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése;
- a szülővel, családdal való együttműködés a gyermek személyiségfejlesztése érdekében;
- a kompenzációs lehetőségek körének bővítése, a nem, vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével is foglalkozunk;
- német nemzetiségi nyelv ismerete, beépítése a nevelési folyamatokba.

Eddigi tapasztalataink megerősítenek bennünket abban, hogy a kompetencia alapú programcsomag iránymutatásai szinte azonosak a mi helyi programunkkal. Különbség mutatkozik, hogy a kompetencia programcsomag tématerv javaslatokat, kiegészítő kiadványokat és értékelési eszközöket kínál.

Az évszakok köré csoportosított foglalkozásainkat az új program Tűz, Víz, Föld, Levegő kompetencia területekkel adja meg.

Az új tématervi javaslattal élhetnek az óvodapedagógusok és projekt módszerrel alkalmazhatják az óvodai nevelés minden területén.

Úgy gondoljuk, hogy ha az eddig sikerrel alkalmazott tevékenységközpontú pedagógiai programunkba beépíthetjük a kompetencia alapú komplex óvodai program elveit, ajánlásait, akkor ez még hatékonyabban segítheti a gyermekeink fejlődését.

Intézményünk feladatának tekinti, hogy derűs, nyugodt, gyermekközpontú, szeretetteljes, családi légkört biztosítson a gyermekeknek, az egyéni képességek

figyelembevételével, sokoldalúan fejlessze személyiségüket, megőrizze testi épségüket és felkészítse az iskolai életre.

Az óvodai programcsomag komplexitása három kategóriába tagolható:

- óvoda – iskola átmenet,
- integráció,
- érzelmi, erkölcsi nevelés, a játék.

Mindezt a játékon keresztül, az élménygazdag mindennapok biztosításával, a világ komplex megismerése után tesszük: az óvodakultúrák, a néphagyomány, a környezet tevékeny megismerése és a művészeti nevelés lehetőségeinek felhasználásával, figyelembe véve a gyermekek mozgásigényét, a mozgásfejlesztés hatását az értelmi nevelésre.

Kisebbségi nevelés kapcsolódása a kompetencia alapú neveléshez:

- a gyermekben pozitív érzelmi viszony alakuljon ki a kisebbség kultúrája, nyelve iránt;
- a nyelv megszerettetése, hangzásvilágának megismertetése, a mindennapi hétköznapi kommunikációs, nyelvi szituációs témakörökben, tevékenységekben, beszélgetések elsajátítása;
- nemzetiségi identitástudat kialakítása, elmélyítése;
- német kultúra és hagyományörzés iránti érdeklődés felkeltése, tudatos ápolása;
- a gyermekeket a 3-4 éves nevelési folyamatban sokoldalú képességfejlesztéssel a német nyelvű szituatív beszédig eljuttatni;

- ismerkedjenek meg a német kisebbségi szokásokkal, hagyományokkal és a tárgyi kultúra értékeivel, tanulják meg azok tiszteletét és megbecsülését;
- ismerkedjenek meg a német kultúrából merített dalokkal, mesékkel, mondókákkal, versekkel, népi játékokkal;
- a gyermekek örömmel vegyenek részt a kezdeményezéseken, kapcsolódjanak be a mindennapi tevékenységek során alkalmazott szituációs tevékenységekbe;
- a rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítsuk az utánzáson alapuló nyelv-elsajátítást.

A nyelvtanuláshoz szükséges eszközök és módszerek mellett szükségét látjuk a megfelelő környezet, légkör kialakításának, természetes helyzetek megteremtésének, amelyek a gyermeket nyelvhasználatra ösztönzi.

A hallás utáni tanulás megértése a különböző kommunikációs helyzetekben, játékos formában történő, utánzáson alapuló, figyelemfelkeltő módszertani tényezők kialakítása nagyobb eredményhez vezethet.

(1.számú melléklet: A nemzetiség óvodai nevelésének és a nemzetiség iskolai nevelés-oktatásának irányelve)

Kompetenzbezogenen Förderung in allen Bereichen der Erziehung in den Nationalitätenkindergärten

Die „Kompetenz“ ist kein neuer Begriff für die Pädagogen, doch in der letzten Zeit wird die Kompetenz durch neue Unterrichts- und Erziehungsprogramme immer wieder hervorgehoben.

Bildung im Kindergarten ist das Fundament des gesamten Bildungssystems. So ist es sehr wichtig, dass die Nationalitätenkindergärten bei der Überarbeitung des Erziehungsprogrammes auch die neuen Richtlinien beachten.

Wir empfehlen die „Kompetenzerziehung“ zum Kennenlernen und eventuell zur Verwendung dieses Materials: die wichtigsten Themenkreise, Themeninhalte, Kompetenzen, Fertigkeiten und obendrein die Spracharbeit beinhaltet.

In der zweisprachigen Erziehung ist neben der kognitiven Kompetenz die verbale, soziale und Kommunikationskompetenz hervorzuheben.

Die Kommunikationskompetenz ermöglicht die Stärkung der ethnischen Identität und gibt uns die Chance zum qualifizierten Gebrauch der Muttersprache.

- durch das Spiel können wir das Kind kennenlernen;
- Anerkennung der kindlichen Kompetenzen (Wissen + Fähigkeiten + Attitüde + Kenntnisse) – deren gemeinsame Verwendung ist die Bedingung der Kompetenzentwicklung;
- das Kind als Individuum betrachten;
- Individuum behaltend fördern – Selbstwertgefühl;
- emotionale Fähigkeiten – Sozialisierung;

- positive Einstellung zur Sprache erreichen;
- erlebnisvolle Wissenserweiterung.

Unsere Aufgaben sind:

- Kennenlernen des Kindes und dessen Akzeptieren als Individuum;
- Zusammenarbeit mit der Familie und deren Stärkung;
- eine positive Einstellung zur Sprache erreichen;
- Verbale Nationalitätensprachliche Kontaktaufnahme;
- Förderung des Sprachgebrauchs;
- Aktivisierung und Erweiterung des Wortschatzes;
- die Neugierde und den Forscherdrang der Kinder als natürliches Bedürfnis wahrzunehmen und einseitiges Denken zu entwickeln;
- Mitgestaltungsmöglichkeiten bei der Vorbereitung, Planung und Durchführung von Projekten erleben zu lassen;
- Gemeinschaft und soziales und (fremd)sprachliches Lernen zu ermöglichen und zu fördern;
- Die Nationalitäten-Richtlinien fordern, die Kindergartenpädagoginnen heraus, individuell auf jedes Kind einzugehen, seine Stärken zu erkennen und

dieses systematisch zu nutzen,
um eine bestmögliche Förderung aller Begabungen zu erreichen.

Die Kindergärtnerin sollte:

- als sprachliches Vorbild dienen und
über hervorragende Sprachkenntnisse verfügen,
- qualifizierte Fachkenntnisse besitzen,
- die kindliche natürliche Neugier bewahren und dementsprechend motivieren,
- alte Bräuche und gute Gewohnheiten beibehalten,
- sich mit der neuen Denkweise identifizieren,
- integrieren – differenzieren.

Das Kind:

- Das Kind soll gerne den spielerischen, märchenhaften Kindergarten besuchen,
wo es gerne allein oder mit Freunden spielt,
- Dabei wird es mutig und selbstständig.
- Der Aufbau eines gesunden Selbstvertrauens ist eine der
wichtigsten Voraussetzungen für ein erfolgreiches Leben. Kinder, die stark sind,
können auch Versuchungen widerstehen. Um dieses zu entwickeln wird den
Kindergartenkinder mit Hilfe der Kompetenzerziehung aufgezeigt,
wie sie ihre Stärken und Fähigkeiten herausfinden können.

1. Bedeutung der emotionalen Kompetenz für die weitere Entwicklung:

Kinder, die eine angemessene emotionale Kompetenz erworben haben, können auch in anderen Entwicklungsbereichen leichter Fortschritte erzielen und z.B. soziale und schulische Kompetenzen ausbilden.

Emotionale Kompetenz und Sozialverhalten:

Viele emotionale Fertigkeiten z.B. die angemessene Interpretation von Gefühlen anderer oder die Entwicklung von Empathie, sind eine notwendige Voraussetzung für die Entwicklung eines angemessenen Sozialverhaltens. Kinder, die emotional kompetent sind und bessere soziale Fertigkeiten zeigen, werden von Gleichaltrigen eher akzeptiert und haben in der Gleichaltrigen Gruppe einen höheren sozialen Status.

Emotionale Kompetenz und Schulerfolg:

Kinder, die über eine gute emotionale Kompetenz verfügen, erzielen bessere Schulleistungen als Kinder, die mangelnde emotionale Fertigkeiten aufweisen. Im Hinblick auf den Schulerfolg wirkt sich vor allem ein umfangreiches Emotionswissen und eine angemessene Emotionsregulation positiv aus.

Kinder, die:

- überwiegend positive Gefühle zeigen, kooperativ mit anderen zusammenarbeiten und soziales Verhalten zeigen,
- die Gefühle ihrer Freunde erkennen und sich in sie hineinversetzen können,
- ihre eigenen Gefühle gut regulieren können,

haben in der Schule weniger Probleme.

2. Emotionale Schlüsselfertigkeiten von Kindern:

- sich seine eigenen Gefühle bewusst sein,
- verschiedene Gefühlszustände voneinander unterscheiden können,
- eigene Gefühle mündlich und sprachlich ausdrücken können,
- die Gefühlsausdrücke anderer erkennen und interpretieren können,
- Gefühle anderer nachvollziehen und verstehen können,
- sich in die Gefühle anderer hineinversetzen können,
- über Gefühle reden können,
- mit negativen Gefühlen und Stress umgehen können,
- den Ausdruck negativer Gefühle kontrollieren können.

Themenkreise	Themeninhalte	Kompetenzen, Fertigkeiten	Spracharbeit
Wohnort, Menschen	Baukunst der Ungarndeutschen (Haus, Hof, Garten, Stall, Keller, usw.) Pflanzen, Blumen, Tiere und der Mensch Familie, Verwandtschaft Berufein der Familie, Ungarndeutsches Handwerk	Kognitive Kompetenz Gefühlskompetenz Sachkompetenz Soziale Kompetenz Verbale Kompetenz	Gebäude, Gegenstände benennen, erkennen, Pflanzen, Tiere, Jahreszeiten erkennen, benennen, nach Merkmalen zuordnen Zusammenhänge erkennen, in einfachen Wörtern, Sätzen ausdrücken
Geistige Kultur	Reime, Sprüche, Gedichte, Erzählungen, Märchen Lieder, Kreisspiele, Tanzspiele, Musik Örtliche Sammlungen	Verbale Kompetenz Sachkompetenz Soziale Kompetenz Körperliche Kompetenz (Körperschema)	Aktiv am Erzählen, darstellen, teilnehmen Einfache Regeln sprachlich ausdrücken Wortschatz befestigen, erweitern Schöne Aussprache üben Sprachkenntnisse anwenden

Materielle Kultur	Landwirtschaftliche Arbeiten, Bauernhof, Wirtschaft Volkstracht, Gegenstände der Volkskultur, Spielzeuge der Ungarndeutschen Handarbeiten, Heimatmuseum	Kognitive Kompetenz Verbale Kompetenz, Sachkompetenz Gefühlskompetenz, Körperliche Kompetenz (Grossbewegungen, Feinmotorik)	Arbeitsvorgänge benennen, nach Bildern zusammenstellen, zuordnen Formale Merkmale erkennen, benennen Bewegungsarten, Richtungen benennen
Identitätsentwicklung	Traditionen, Sitten Bräuche der Ungarndeutschen, des Wohnortes kennenlernen Nationalitäten-Sprachegebrauch in Alltagssituationen Feste, Feiertage gestalten, beiwohnen	Soziale Kompetenz Kognitive Kompetenz Gefühlskompetenz	Wortschatz festigen, erweitern Sprachkenntnisse anwenden

3. Entwicklungsmerkmale am Ende der Kindergartenerziehung

- Die Kinder kennen und gebrauchen Grüßungs- und Höflichkeitsformeln .
- Sie können Wünsche, Bitten und Bedürfnisse eingelernten Satzmodellen ausdrücken.
- Sie sind fähig sichentsprechen der Kommunikationssituation zu verhalten (einfache Fragen stellen, auf Fragen antworten).
- Die Kinder benennen Gegenstände, Gebäude, Arbeitsvorgänge und Geschehnisse in deutscher Sprache.
- Sie benennen Pflanzen, Tiere, Jahreszeiten.
- Die Kinder kennen und benennen Körperteile, kennen Richtungen im Zusammenhang mit dem Körperschema.
- Sie benennen Bewegungsarten, sie kennen die Regeln der einfachen Bewegungsspiele.
- Die Kinder kennen in ihrem Alter entsprecher Tonhöhe Lieder, Kreisspiele. Wo möglich kennen sie solche auch in der Mundart.
- Sie kennen für die Minderheit charakteristische Instrumente (Mundharmonika, Ziehharmonika, Blasinstrumente).
- In den manuellen Tätigkeiten benennen die Kinder Gegenstände, Mittel, Arbeitsvorgänge, Formen, Farben.
- Die Kinder verfügen über eine schöne Aussprache und wenden gerne ihre Sprachkenntnisse an, auch in Mundart – wo möglich.
- Sie sind fähig die Sprachen voneinander zu trennen (deutsch-ungarisch)
- Sie kennen viele Reime, Gedichte in deutscher Sprache und verwenden dies spontan im Kindergartenalltag.
- Die Kinder nehmen aktiv am Erzählen und Darstellen von Märchen teil.

A nemzetiségi óvodai nevelés

1. A nemzetiségi óvodai nevelés hazánk egységes köznevelési rendszerének része, amely az Óvodai nevelés országos alapprogramjával összhangban valósítja meg sajátos célkitűzéseit és feladatait.
2. A nemzetiség óvodai nevelésének irányelve meghatározza a magyarországi nemzetiségi nevelést biztosító óvodákban folyó sajátos pedagógiai munka alapelveit.
3. A nemzetiségi óvodai nevelés irányelve megfogalmazza a nemzetiségi óvodai nevelés célját és feladatait.

Kitér az óvodai élet megszervezésének elveire, a nemzetiségi óvodai nevelés formáira és a fejlődés jellemzőire az óvodáskor végére.

A nemzetiségi óvodai nevelés célja és feladata

1. A nemzetiségi óvodai nevelés az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a nemzetiség nyelvének és kultúrájának megismerését és elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését szolgálja.
2. A nemzetiségi nevelés célja és feladata, hogy
  - biztosítson anyanyelvi környezetet a gyermekek számára,
  - ápolja és fejlessze a nemzetiségi életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat,
  - készítse fel a gyermeket a nemzetiségi nyelv iskolai tanulására,
  - segítse a nemzetiségi identitástudat kialakulását és fejlesztését.

3. A nemzetiségi nevelést folytató óvodában törekedni kell arra, hogy a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése mellett – figyelembe véve a gyermek nyelvismeretét – minél teljesebbé váljon a nemzetiség nyelvén folyó kommunikáció. Az óvodapedagógus a rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítja az utánpótláson alapuló nyelvszocializációt.
4. A nemzetiségi kultúrakisbőrlés az anyanemzet kultúrájából (irodalom, zene, népi játék) tudatosan felépített tematika segítségével változatos módon szervezi meg a nyelvszocializációt. A kialakult nyelvi szituációk függvényében, a természetes nyelvtanulási eljárásnak megfelelően rugalmasan alakítja csoportjainak heti- és napirendjét.

A nemzetiségi óvodai nevelés megszervezése

1. A nemzetiségi óvodai nevelés a gyermek óvodába lépésétől az iskola megkezdéséig tart.
2. A nemzetiségi óvodai nevelésben részt vevő óvodapedagógusnak beszélnie kell a nemzetiség nyelvét, ismernie kell a nemzetiség szellemi és tárgyi kultúráját, hagyományait, szokásait. Fontos feladata kultúrakis továbbörökítése.
3. A nemzetiségi óvodai nevelést folytató óvodában jellemzően a nemzetiség nyelvén kell szervezni a gyermekek óvodai életét. Törekedni kell arra, hogy a gyermek gondozásában részt vevő felnőttek is ismerjék és használják a nemzetiség nyelvét (tájnyelvét).
4. A nemzetiségi óvoda a nevelő munkáját kiegészíti a családdal (szülőkkel, nagyszülőkkel, stb.), a nemzetiségi intézményekkel, szervezetekkel való együttműködés, különösen a gyermekek nyelvi kultúrájának fejlesztése, a hagyományápolás és a nemzetiségi identitástudat megalapozása és fejlesztése terén.
5. A nemzetiségi óvodai nevelést folytató óvodának a nemzetiségi kultúra és nyelv ápolását segítő eszközökkel is rendelkeznie kell.

6. Az óvoda környezete tükrözze a nemzetiség kultúráját, a nemzetiség életmódját, szokásait, hagyományait és tárgyi emlékeit.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként:

- a) a gyermekben alakuljon ki pozitív érzelmi viszony a nemzetiség kultúrája és nyelve iránt;
- b) életkorának és egyéni képességeinek megfelelően rendelkezzen olyan szókinccsel, amely lehetővé teszi, hogy a megszerzett ismereteket tudja a nemzetiség nyelvén közvetíteni;
- c) tudjon tájékozódni a kommunikációs helyzetekben;
- d) ismerjen a nemzetiség, az anyanemzet (anyaország) kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat és játékokat (esetenként tájnyelven is);
- e) ismerkedjen meg a helyi nemzetiségi szokások, hagyományok és tárgyi kultúra értékeivel, tanulja meg azok tiszteletét és megbecsülését.

A nevelés tervezése és időkeretei

A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg. Az óvodapedagógus számára alapvetően fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán, gyermeki ötletekre, tapasztalatokra. A tervezésben tudatosan vesszük számításba, hogy az egyes gyerekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinten lehet egyik vagy másik képességét illetően.

A nevelés és tanulás tervezése egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg. A tervezés során mindig a négyes feladatrendszerből kiindulva tervezzük meg a gyermeki tevékenységeket és ezen keresztül a szükséges fejlesztéseket. A cél és a feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon éves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában kéthetes periódusokban tervezünk, mert csak így lehetséges a gyermek spontán ötleteinek és tapasztalatainak begyűjtése és a nevelőmunkában való felhasználása. A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett, átélt élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek beépítését a nevelőmunka egészébe. A gyermekek fejlesztésének középpontjába a szokás szabályrendszer megtervezése kerül éves időkeretben.

A napirend összeállításának szempontjai:

- a gyermekek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodik
- rugalmasság
- folyamatosság
- helyi szokásokhoz, igényekhez alkalmazkodik
- párhuzamosan végezhető tevékenységek
- a tevékenységek közötti harmonikus arány, a szabad játék kitüntetett szerepével

Évente a gyermekcsoportok pedagógusai állítják össze, a zökkenőmentes mosdó-használat és ebédeltetés elérése érdekében!

A hetirend összeállításának szempontjai:

- biztosítja a feltételeket (hely, személyi feltételek
- figyelembe veszi a helyi sajátosságokat
- a kötött foglalkozás (testnevelés a tornacsarnokban) idejét
- a gyermekek egészséges testi, lelki fejlődésének feltételeit
- összehangolja az óvodai csoportok életét

A hetirendet a csoportok óvodapedagógusai állítják össze minden nevelési év elején.

Nap	Tevékenység	
Hétfő	Mindennapi testnevelés Varázsasztal	Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tapasztalatok
Kedd	Mindennapi testnevelés Varázsasztal	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
Szerda	Mindennapi testnevelés Varázsasztal	Mozgás
Csütörtök	Mindennapi testnevelés Varázsasztal	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc
Péntek	Mindennapi testnevelés Varázsasztal	Verselés, mesélés

A gyermeki tevékenységmérés

Az iskolai alkalmasság kritériumaként a szociális érettséget és a testi-, értelmi-, mentális fejlettséget tartjuk számon. Mivel az említett funkciók intenzív fejlődése az óvodás korra esik, ezért optimális fejlesztésük is ebben az életszakaszban a legcélszerűbb. A normál fejlődés esetén 6-7 éves korig alakul ki az említett funkciók egyensúlya, működésük összerendezettsége és integrációja. Ezért fontos a fejlődés eredményességét már a gyermek óvodába lépésétől ellenőriznünk.

A gyermeki fejlődés nyomon követése korcsoportonként

Kiscsoport	Középső csoport	Nagycsoport
➤ bemeneti mérés-a gyermekek megfigyelése alapján	➤ Egyéni fejlődési napló (november, május) ➤ OVIKréta	➤ Egyéni fejlődési napló (november, május)
➤ Beobachten und Dokumentieren der deutschen Sprachkompetenzen der Kinder	➤ Személyiség lap 1. – tapasztalatok, változások	➤ Személyiség lap 1. – tapasztalatok, változások
➤ Anamnézis lap (OVIKRÉTA)	➤ 2 db gyermekrajz (nevelési év eleje, nevelési év vége)	➤ 2 db gyermekrajz (nevelési év eleje, nevelési év vége)
➤ Személyiséglap 1.- tapasztalatok, változások	➤ 2 db emberalak ábrázolása (nevelési év eleje, nevelési év vége)	➤ 2 db emberalak ábrázolása (nevelési év eleje, nevelési év vége)

➤ 2 db gyermekrajz (nevelési év eleje, nevelési év vége)	➤ szülők tájékoztatása Fogadóórán (január, május)	➤ kimeneti mérés: Pásti Marianna Biztosan kezdek, mert már tudom fejlettségi szintfelmérő feladatgyűjtemén y iskolába készülőknek című kiadvány alapján
➤ 1 db emberalak ábrázolás 8nevelési év vége)		➤ Bender teszt
➤ Szülők tájékoztatása Fogadóórán (		➤ Diszlexia mérő
➤		➤ szülők tájékoztatása (január, május Fogadóórán)

Fontosnak tartjuk az első családlátogatást még a gyermek óvodába lépése előtt.

Nagyon fontos, hogy a felmérés a gyermek számára ne legyen vizsgáztatás jellegű, hanem végig játék maradjon. Szükség esetén az óvodapedagógus logopédiai, pszichológiai vizsgálatra javasolja a gyermeket, de minden esetben a szülő véleményét is figyelembe veszi.

Tanköteles gyermekek ellátása

Kiemelten fontos a gyermeki fejlődés nyomon követése, a gyermekek differenciált fejlesztése, a szülők tájékoztatása a tanköteles gyermekek százalékos aránya miatt, annak érdekében, hogy amennyiben az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában és a Császártöltési Német Nemzetiségi Óvoda pedagógiai programjában megfogalmazottak szerinti fejlettséget elérte az adott gyermek, akkor kezdje meg az iskolai tanulmányait. Amennyiben a gyermeki fejlődését nyomon követő dokumentáció alapján egyértelműen nem dönthető el, hogy a gyermek megkezdheti-e az iskolai tanulmányait, abban az esetben nevelési tanácsadó vizsgálatát kezdeményezi az óvoda.

Az Nkt. 45. § (2) bekezdése értelmében a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. A törvényes képviselő, vagyis a szülő vagy gyám kérelmére az Oktatási Hivatal döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt.

Nincs azonban szükség arra, hogy a szülő vagy a gyám kérelmezze ezt az Oktatási Hivatalnál, ha az illetékes pedagógiai szakszolgálatokon keresztül elérhető szakértői bizottság kiállított véleménye azt tartalmazza, hogy a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben történő részvétele javasolt (SNI, BTMN).

Amennyiben ilyen szakértői bizottsági vélemény **nem** áll rendelkezésre, akkor a szülőnek javasolt az Oktatási Hivatalhoz kérelmet benyújtani.

A szülő vagy gyám a kérelmet az Oktatási Hivatal által a honlapján elérhetővé tett informatikai támogató rendszer segítségével kitöltött, majd ezt követően kinyomtatott vonalkódos adatlapon, papíralapon nyújthatja be.

A tanköteles korú gyermekek iskolára való felkészítése az óvodai iskolaelőkészítő foglalkozásokon történik.

Korábbi iskolakezdés

Arra is van lehetőség – ahogy az elmúlt évek több száz esetében –, hogy a gyermek a szülő vagy gyám kérelmére hatéves kora előtt megkezdje tankötelezettségének teljesítését, ha az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget korábban eléri. Ebben az esetben is az Oktatási

Hivatalhoz kell benyújtani a kérelmet, melyhez az Oktatási Hivatal honlapján december végén elérhető formanyomtatvány kitöltésével lehet kezdeményezni. A fenti rendelkezések erre az esetre is értelemszerűen irányadók. (4. sz. melléklet)

Az óvoda kapcsolatrendszere

Óvoda és család

Az évek során meg kellett tanulnunk sok mindent a szülő szemével látni, tapasztalni, mi az, ami számukra fontos, milyen területen igényelnek segítséget. Ahhoz, hogy a szülők benne legyenek az óvoda vérkeringésében, hogy mi tájékoztatva legyünk a fontosabb családi eseményekről, szükségesnek tartjuk a napi kapcsolattartást, főleg a kicsik esetében. Sok múlik tehát azon, hogy milyen értékeket preferál az óvodapedagógus, a gyermek környezete és azon belül elsősorban a család. Gyakran előfordulhatnak értékkonfliktusok a család és az óvoda között. Ilyenkor az óvodapedagógusnak rendkívül tapintatosan és kizárólag a gyermek érdekeit figyelembe véve kell közelítenie a megoldás felé. A gyermek már megtanul és magával hoz bizonyos értékeket a családból, melyeket az óvodában is tiszteletben kell tartani. Az óvodapedagógus mintegy átveszi, átvállalja a gyermek óvodai életében az anya szerepét. Az ő biztonságot és harmóniát sugárzó egyénisége feltétlenül hatni fog a gyermeki személyiség fejlődésére.

Az első óvodába lépés előtt a kiscsoportos óvodapedagógusok otthonukban meglátogatják a gyermekeket, és feljegyzést készítenek a család szociális helyzetéről.

A szülői értekezleten a gyermeket és a szülőt érintő legfontosabb témákat, problémákat beszéljük meg.

A fogadóórákat évente két alkalommal (január, május) személyre szabottan, előre meghatározott időpontban tartjuk meg.

A kapcsolattartás az iskolával és egyéb intézményekkel

Az óvoda és az iskola közötti átmenet könnyítésére minden tanévben látogatást teszünk az első osztályban a nagycsoportos óvodásokkal.

A közművelődési intézmények rendezvényeit a gyerekek - alkalmazkodva életkori sajátosságaikhoz, érdeklődésüket figyelembe véve – látogathatják csoportosan a pedagógus vezetésével, vagy egyénileg szüleikkel.

Minden évben ellátogatunk az Idősek Otthonába a nagycsoportosokkal (locsolkodás, májusfa állítás).

Aktívan részt veszünk a fenntartó Császártöltési Német Nemzetiségi Önkormányzat és Császártöltés Község Önkormányzata által szervezett programokon, rendezvényeken (Szüreti felvonulás, Idősek napja, Májusfa állítás, Falunapok rendezvénysorozat).

A „Falatkák „Óvodai Alapítvány és az óvoda együttműködése nagyon szoros, hiszen az alapítvány már évek óta finanszírozza az óvodai rendezvényeket (Mikulás, karácsonyi és évközi bábelőadások, Gyermeknap, kirándulások), valamint fejlesztő eszközöket, játékokat vásárol az óvodás gyerekek számára. A finanszírozás nyertes pályázatokból, valamint az Szja 1%-ából történik.

A pedagógiai program bevalásának ellenőrzése

A célok eléréséhez szükséges a nevelési folyamat ellenőrzése az óvodába lépéstől az óvoda elhagyásáig. Ez magában foglalja egyrészt a gyermek és környezetének, fejlődési jellemzőinek, másrészt az óvodapedagógus nevelői hatékonyságának tudatos nyomonkövetését. A folyamatos elemzést, amelynek szempontjait a testület közreműködésével a vezető és a nevelőtestület határozza meg. Célja a nevelési folyamat gyakorlati problémáinak sikeres megoldása, a szükséges korrekciók menet közbeni elvégzése.

A helyi nevelési program módosításának lehetséges indokai:

- szervezeti átalakulás,
- ha a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt,
- ha egyéb érdekegyeztető fórum módosítást javasol.

A programmódosítás előterjesztése:

- szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezleten,
- írásbeli előterjesztés a fenntartónak

Mellékletek

1.számú melléklet

A nemzetiség óvodai nevelésének és a nemzetiség iskolai nevelés- oktatásának irányelve

A nemzetiségi nevelés-oktatás megszervezése, a nemzetiségi nevelésben-oktatásban való részvétel

A nemzetiségi nevelés-oktatás - a magyarországi köznevelési rendszer részeként - megvalósítja az iskolai nevelés-oktatás általános céljait és feladatait, és e mellett biztosítja a nemzetiség nyelvének tanulását, a nemzetiség nyelvén való tanulást, a nemzetiség történelmének, szellemi és anyagi kultúrájának megismerését, a hagyományörzést és hagyományteremtést, az önismeret kialakítását, a nemzetiségi jogok megismerését és gyakorlását.

A nemzetiségi nevelés-oktatás segíti a nemzetiséghez tartozó tanulót abban, hogy megtalálja, megőrizze és fejlessze identitását, vállalja másságát, elfogadja és másoknak is megmutassa a nemzetiség értékeit, erősítse a közösséghez való kötődést.

A nemzetiségi nevelés-oktatást folytató intézményekben fontos, hogy a tanuló számára nyilvánvalóvá váljon a nyelvi és kulturális gazdagság előnyei, és alakuljon ki a reális nemzetkép és nemzetiségkép. Fontos az is, hogy a tanuló felismerje az előítéletek és kirekesztés megjelenési formáit, és megismerje a jelenség hátterét, veszélyeit, az emberi, állampolgári és nemzetiségi jogok megsértésének jelenségét, és a jelenség elleni fellépés jogi, illetve egyéb eszközeit.

A/ Nemzetiségi óvodai nevelés

A nemzetiségi óvoda a tevékenységi formákat az Óvodai nevelés országos alapprogramja szerint alakítja ki, a tartalmakhoz felhasználja a nemzetiségi nyelvi, irodalmi, zenei, szellemi és tárgyi kultúra értékeit. Az óvodai nevelés magába foglalja a nemzetiségi hagyományok, szokások továbbörökítését, valamint a nemzetiségi identitás megalapozását és fejlesztését.

Az anyanyelvű (nemzetiségi nyelvű) óvodában az óvodai élet tevékenységi formáiban a nemzetiség nyelvének használata érvényesül.

A nemzetiségi nevelést folytató kétnyelvű óvodában mindkét nyelv, a nemzetiség nyelve és a magyar nyelv fejlesztését szolgálja. A két nyelv használatának arányát a pedagógiai programban kell meghatározni úgy, hogy annak az óvodai nevelési év első hónapjában az érintett gyermekek nyelvismerete vonatkozásában végzett felmérés adataira kell épülnie.

A magyar nyelvű roma/cigány kulturális nevelést folytató óvodai nevelés keretében az óvoda pedagógiai programja tartalmazza a roma/cigány kultúra, művészetek és hagyományok értékei közül azokat, amelyek a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodnak.

A nemzetiségi óvodai nevelés hazánk egységes köznevelési rendszerének része.

Az irányelv meghatározza a magyarországi nemzetiségi nevelést biztosító óvodákban folyó sajátos pedagógiai munka célját és feladatait. Kitér az óvodai élet megszervezésének elveire, a nemzetiségi óvodai nevelés formáira és a fejlődés jellemzőire az óvodáskor végére.

I. A nemzetiségi óvodai nevelés célja és feladata

A nemzetiségi óvodai nevelés az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a nemzetiség nyelvének és kultúrájának megismerését és elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését szolgálja.

A nemzetiségi nevelés célja és feladata, hogy

- biztosítson anyanyelvi környezetet a gyermekek számára;
- ápolja és fejlessze a nemzetiségi életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat;
- készítse fel a gyermeket a nemzetiségi nyelv iskolai tanulására;
- segítse a nemzetiségi identitástudat kialakulását és fejlesztését.

A nemzetiségi nevelést folytató óvodában törekedni kell arra, hogy a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése mellett - figyelembe véve a gyermek nyelvismeretét - minél teljesebbé váljon a nemzetiség nyelvén folyó kommunikáció. Az óvodapedagógus a rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítja az utánzásokon alapuló nyelvelsajátítást.

A nemzetiségi kultúrkincsből és az anyanemzet kultúrájából (irodalom, zene, népi játék) tudatosan felépített tematika segítségével változatos módon szervezi meg a nyelvelsajátítást. A kialakult nyelvi szituációk függvényében, a természetes nyelvtanulási eljárásnak megfelelően rugalmasan alakítja csoportjainak heti- és napirendjét.

II. A nemzetiségi óvodai nevelés megszervezése

A nemzetiségi óvodai nevelést folytató óvodában jellemzően a nemzetiség nyelvén kell szervezni a gyermekek óvodai életét.

A nemzetiségi óvoda nevelő munkáját kiegészíti a családdal (szülőkkel, nagyszülőkkel stb.), a nemzetiségi intézményekkel, szervezetekkel való együttműködés, különösen a gyermekek nyelvi kultúrájának fejlesztése, a hagyományápolás és a nemzetiségi identitástudat megalapozása és fejlesztése terén.

A nemzetiségi óvodai nevelést folytató óvodának a nemzetiségi kultúra és nyelv ápolását segítő eszközökkel is rendelkeznie kell.

Az óvoda környezete tükrözze a nemzetiség kultúráját, a nemzetiség életmódját, szokásait, hagyományait és tárgyi emlékeit.

III. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként

a) a gyermekben alakuljon ki pozitív érzelmi viszony a nemzetiség kultúrája és nyelve iránt;

b) életkorának és egyéni képességeinek megfelelően rendelkezzen olyan szókinccsel, amely lehetővé teszi, hogy a megszerzett ismereteket tudja a nemzetiség nyelvén közvetíteni;

c) tudjon tájékozódni a kommunikációs helyzetekben;

d) ismerjen a nemzetiség, az anyanemzet (anyaország) kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat és játékokat (esetenként tájnyelven is);

e) ismerkedjék meg a helyi nemzetiségi szokások, hagyományok és tárgyi kultúra értékeivel; tanulja meg azok tiszteletét és megbecsülését.

2.számú melléklet

A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve

1. Általános elvek

1.1. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésében

Az alapidokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek. Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

1.2. Az Irányelv célja

Az Irányelv célja, hogy a nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek. Annak biztosítását szolgálja, hogy

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs célú foglalkozások programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi óvodában történő együttnevelés – az illetékes szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerek szükségletei szerint.

1.3. A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

A sajátos nevelési igény kifejezi

- a) a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,
- b) a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tevékenység (a továbbiakban: habilitációs, rehabilitációs tevékenység) olyan teammunkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A nevelés, a fejlesztés feltételeit a köznevelési törvény és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok határozzák meg. Az általánosan kötelező feltételeket a jogszabályok több területen módosítják, illetve kiegészítik olyan többletszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé kell tenni.

A gyermekek habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye. Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárást fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

A rehabilitációs, rehabilitációs egyéni és/vagy csoportos fejlesztés elsősorban gyógypedagógiai kompetencia, amely kiegészül a társszakmák – pszichológiai, orvosi – terápiás együttműködésével. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktorpszichológus, orvos együttműködése szükséges.

1.4. A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó pedagógiai-gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

- a) A mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékosságból, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékosságból, autizmus spektrum zavarból illetve egyéb pszichés fejlődési zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával,
- b) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- d) Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- e) Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.

1.5. A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- a) A sajátos nevelési igény típusa, súlyossága.
- b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.
- c) korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenete.
- d) A gyermek
  - életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
  - képességei, kialakult készségei,
  - kognitív funkciói, meglévő ismeretei,

- családi háttere.

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes sajátos nevelési igény típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

Halmozottan fogyatékos gyermek, gyermekcsoport esetén a megállapított fogyatékoságok mindegyikére tekintettel kell lenni.

A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

1.6. A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

- a) Asérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- b) az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;
- c) az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
- d) a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- e) annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- f) rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- g) az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sajátos nevelési igényűgyermek családjával.

1.7. A többségi óvodákban megvalósuló – integrált – nevelés

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése. Az együttnevelést vállaló intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget.

Az integrált nevelésben résztvevő óvoda:

- a) pedagógiai programjának kiegészítésekor és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe veszi a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,
- b) külön gondot fordít arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez,
- c) a befogadó óvoda vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek sajátos nevelési igényének típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, konduktor segíti. Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

Az integráltan nevelt gyermek számára biztosítani kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, egyenlő hozzáférése a tevékenységekhez önmagához mért fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

a) Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.

b) A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
- a tevékenységek során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
- egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

c) A gyermek fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű gyógypedagógus az együttműködés során:

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását,
- javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,
- segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd)eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,
- együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
- segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,
- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,
- részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,

- részt vesz az óvodai és tevékenységek adaptációjában.

Az integrált nevelésben részt vállaló óvodák igénybe vehetik az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, a pedagógiai szakszolgálati intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetésére kijelölt intézmények segítségét.

2. A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülésspecifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

2.1. A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

A jelentősen eltérő kóreredet – végtagredukciós fejlődési rendellenességek és szerzett végtaghiányok; petyhüdt bénulást okozó kórformák; a korai agykárosodás utáni mozgásrendellenességek; egyéb, maradandó mozgásállapot-változást, mozgáskorlátozottságot okozó kórformák; a halmozott sérüléssel járó különböző kórformák – és károsodás miatt a mozgáskorlátozottság egyénileg is sok eltérést mutat.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott) gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése, a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés. Az óvodában biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és életteret (az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket, például lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét. Az egészségügyi és pedagógiai célú

habilitáció, rehabilitáció és a terápia feladatait, valamint a mozgásnevelést az óvodai tevékenységek körébe kell beépíteni. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat.

Óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja, az óvodai nevelés valamennyi területén.

Mozgásfejlesztés:

Óvodáskorban előtérbe kerül az életkori sajátosságoknak megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel. A mozgásfejlesztésben hangsúlyt kell kapnia a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő-támogató eszközök szükség szerinti használata kialakításának is.

Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése:

A meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve szükséges az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés. A sérülés függvényében szükség lehet az egészségüggyel való kapcsolattartásra, pl. inkontinencia kérdésének megoldásában.

Játéktevékenység:

A mozgáskorlátozott gyermeket a játéktevékenységében akadályozhatja bizonytalan testtartása, a helyzet- és helyváltoztatás, az eszközhasználat nehezítettsége, a téri tájékozódás terén fellépő nehézségek stb. Szükség lehet a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg részeinek adaptálására. Az egyes tevékenységek során fontos a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

Nyelvi fejlesztés:

A mozgáskorlátozottsághoz társulhatnak beszédzavarok, kommunikációs problémák. A szókincs szegényesebb lehet, a különböző kognitív funkciók érintettsége akadályozhatja versek, mondókák megtanulását, a mozgászavarok hatással lehetnek a nonverbális kommunikációra, légzésproblémák állhatnak fenn, súlyos esetben beszédképtelenség is előfordulhat. Emiatt fontos feladat a mozgáskorlátozott gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal való együttműködésre.

Éneklés, zenei nevelés:

Artikulációs problémák, légzésproblémák, a vitálkapacitás beszűkülése, ritmus és tempó érzékelésének nehezítettsége állhat fenn, ami pl. felső végtag érintettség esetén kiegészülhet az eszközhasználat nehezítettségével. Az óvodás életkor kiemelt tevékenysége az éneklés, így a mozgáskorlátozott gyermek fejlesztésébe is beépítendő. Pozitív hatása előnyösen befolyásolhatja a mozgásfejlődést is (pl. elősegíti a test ellazulását), társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus- és tempóérzékelést. A tevékenységek végzése közben szükséges lehet speciális testhelyzet felvétele, esetleg a gyermek állapota által meghatározott adaptált eszközök (hangszerek) használata.

Rajzolás, kézügyesség fejlesztése:

Felső végtag érintettség, izomtónus fokozódása, gyenge izomzat, a törzs- és fejkontroll hiánya stb. okozhat problémát ezen a területen. Fontos a kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítését célzó megfelelő testhelyzet megtalálása, a kóros izomfokozódások, együttmozgások leépítése, szükséges lehet adaptált eszközök használata, esetleg az eszközök rögzítése, a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése.

Minden tevékenység során kiemelt feladat a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése. A mozgáskorlátozott gyermek eltérő tapasztalatokkal rendelkezik, észlelési problémái, testséma-zavarai lehetnek, kevesebb ismerettel rendelkezhet az őt körülvevő világról. Alkalmat kell adni a minél sokrétűbb,

mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

A halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek esetében a mozgáskorlátozottságon kívül még más – érzékszervi, beszéd- vagy értelmi fogyatékoság – is nehezíti a fejlesztés lehetőségét. Fejlesztésük döntően a mozgáskorlátozottak pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek egyénre szabott kombinációival történik.

2.2. A látási fogyatékos (látássérült) gyermek

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0–0,33 (0–33%-os látásteljesítmény) közötti. Látássérült az a gyermek is, akinek látótere – tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

A látássérült gyermekek a nevelés szempontjából lehetnek: vakok, aliglátók és gyengénlátók. A speciális, gyermekekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett: a látássérülés kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiénié, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségeire.

a) Az óvodai nevelésben részesülő vak gyermekeknél (vízus: 0) is kiemelt szerepet kap a játék, ami tág lehetőséget ad az ép érzékszervek aktivizálásával a hallás, tapintás, szaglás,

íz-érzékelés, mozgás-ritmus, tájékozódási képesség intenzív fejlesztésére. Mozgásnevelésükben kiemelten fontos a testkultúra kialakítása, a tartáshibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, majd folyamatos fejlesztése. A vak gyermekek fejlesztésében hangsúlyos a zenei nevelés, mely egyszerre fejleszti a hallást és a mozgást.

Az önkiszolgálás terén életkoruk és sérültségük mértéke szerinti önállóság kialakítása a cél. A környezetük valósághű megismerése széles körű érzékeltetéshez, a biztonságos téri tájékozódás támpontokhoz kötötten valósítható meg. Az eszközök kiválasztásánál – színek helyett – elsődleges szempont a jól tapinthatóság biztosítása. A környezet kialakításakor tapintható jelzések alkalmazása, a bútorok lehetőség szerinti állandó rendje javasolt. A számélmények kialakulását az akusztikus minták, a mozgás és a verbális kifejezések is hatékonyabbá teszik, az óvodai tevékenységek során a hatrekeszes dobozok, gombás-, szöges táblák alkalmazása a Braille-írás-, -olvasásrendszer megtanulását készíti elő.

b) Az aliglátó gyermekek (vízus: a fényérzéstől 10%-os látásteljesítményig) adottságaik szerint vagy a tapintó-halló vagy a látó-halló (tapintó) életmódra készíthetők fel.

A látásukat praktikusán kismértékben használó aliglátó gyermekek (pl. fényérzékelők, színeket felismerők) nevelési programja a tapintó-halló életmódra felkészítést célozza [2.2. a) pont], de nem hanyagolható el látásteljesítményük megőrzése, intenzív fejlesztése sem.

Az aliglátó gyermekek közül a látásukat praktikusán jól használók számára olyan fejlesztő programot kell biztosítani, mely a látó-halló (tapintó) életmódra felkészítést tűzi ki célul.

A fejlesztés fő területei ez esetben megegyeznek a gyengénlátó gyermekek nevelésének elveivel [2.2. c) pont].

c) Gyengénlátó gyermekek (vízus: 10%-os látásteljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebbről, kisebb térben tudják azt használni. Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analízátor kompenzatív működésének is. Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztallap, egyéni megvilágítás) biztosítása.

A gyengénlátó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:

A gyengénlátó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.

Területei:

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.
- Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése
- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

d)A halmozottan fogyatékos látássérült gyermekek esetében a látás hiányán vagy különböző mértékű csökkenésén kívül még más, testi, érzékszervi vagy értelmi sérülés is nehezíti a fejlesztés lehetőségét, amely döntően a látássérültek pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival történik. Az eredményességet a döntően egyéni vagy kiscsoportos szervezés biztosítja. Ez gyógypedagógiai óvodai ellátásban valósulhat meg. Abban az esetben, amikor az enyhébb látási sérülésekhez enyhébb fogyatékoságok csatlakoznak, akkor az integrált óvodai nevelés is lehet eredményes.

2.3. A hallási fogyatékos (hallássérült) gyermek

A súlyos fokban hallássérült – siket – és a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült – nagyothalló – gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek. A halláskárosodás miatt – az állapot fennmaradása esetén – bizonyos esetekben – teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia. Az előzőek miatt korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége,

esetenként egész személyisége megváltozik. A legkorábbi életkortól alkalmazott orvosi-egészségügyi és speciális pedagógiai ellátás együttes megvalósításával a súlyos következmények csökkenthetők.

A megfelelő otológiai, pedoaudiológiai gondozás, a korszerű hallókészülékkel történő ellátás és a hallásjavító műtétek mellett (cochlea implantáció), a speciális pedagógiai segítség eredményeként a gyermek óvodás életkorára elérhető, hogy a súlyos fokban hallássérült (siket) kisgyermek érzékeli a hangot. Képes lesz az emberi hang kommunikációs funkciójának felismerésére. A beszédhallás fejlődésével és a szájra irányultság kialakulásával párhuzamosan tudatos hangadásra képessé válik. Megindul a passzív és aktív szókincs fejlődése, elhangzanak az első szavak. Mindez a szülők folyamatos közreműködését és együttműködését is igényli.

Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a súlyosan hallássérült szülők gyermekeire, akik nagy része használja a jelnyelvet vagy annak elemeit, mint kifejezőeszközt.

Bár a hallássérült szülő hallássérült gyermekére az adott intézmény pedagógiai programjában előírt kommunikációs forma (beszéd, gesztus) vonatkozik, kívánatos, hogy a (gyógy)pedagógus oly mértékben legyen jártas a jelnyelv használatában, hogy azt szükség esetén fel tudja használni a gyermekekkel való kommunikációban és a hallássérült szülőkkel való érintkezésben.

A kevésbé súlyos- vagy közepesen fokban hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochleaimplantált kisgyermekek képessé válhatnak a hallásra épített kommunikációra.

A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermekek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van. Ez

függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (például kognitív és pszichés állapot, szociokulturális környezet korai és optimális pedoaudiológiai ellátástól stb.).

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A fejlesztés feladatai:

a) A súlyos fokban hallássérült – siket – gyermekek (a beszédterületen mért hallásvesztés 90 dB vagy nagyobb) óvodás életkorban történő fejlesztési feladata a nyelvi kommunikáció rendszerében a hallás és a beszédértés fejlesztése, a hangos beszéd aktív használatának építése, a grafomotoros készségfejlesztés és a diszfázia-prevenció.

Az óvodai nevelés során arra kell törekedni, hogy a súlyos fokban hallássérült kisgyermek hangmegnyilvánulásával, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait. Környezete igyekezzon a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.

Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szóincset, szájról olvasási készséget. Törekedni kell a beszédérthetőségének kialakítására, főleg a magánhangzók esetében.

A nyelvi kommunikáció megalapozása érdekében kívánatos, hogy értsék, ismerjék fel hány szó, rövid mondat grafikus képét, hozzájuk intézett leggyakoribb kérdéseket, közléseket.

b) A nagyothalló – gyermekeknél a beszédterületen mért hallásvesztés 30–45 dB közötti, középsúlyos esetben 45–65 dB közötti, súlyos esetben 65–90 dB közötti hallásvesztéget mutatnak ki. A nagyothalló óvodás korú gyermekek az emberi beszéd, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük

késve, általában spontán (hallókészülék segítségével vagy anélkül), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.

A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

c)A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (pl. cochleaimplantált) hallássérült gyermeknél – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető.

Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével.

Fejleszthetőségük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától. a család aktív együttműködésétől. A minél korábban végzett hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai habilitációs és rehabilitációs fejlesztés, szülői támogatás, foglalkozás – valamint azzal párhuzamosan –, az audiológiai gondozás eredményezi a nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását.

Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van (többségi óvoda, szükség esetén logopédiai csoport). Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk

valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje a speciális pedagógiai megsegítés.

d)A halmozottan fogyatékos hallássérült óvodás korú gyermekek esetében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékoság is súlyosbítja a fejlesztés lehetőségét. A velük való foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

2.4. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Külön óvodai csoport létesítése kizárólag az 5. életévét betöltött – óvodai nevelésre kötelezett – és a komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pedagógiai, pszichológiai és orvosi – vizsgálat diagnózisa alapján egyértelműen az enyhe értelmi fogyatékos övezetbe sorolt gyermekek számára abban az esetben lehet szakmailag indokolt, ha a gyermek nevelése vélhetően csak a speciális nevelés keretében biztosított, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés mellett valósítható meg megfelelően.

2.5. A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermek

A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek sérülése általában már az óvodáskort megelőzően, közvetlenül szülés után vagy kora gyermekkorban felismerhető. A jól szervezett és hatékony korai fejlesztés jelentősen segítheti az óvodai beilleszkedést és az óvodaérettség elérését.

Óvodába lépéskor jellemző a bizonytalan nagymozgás, ügyetlen manipuláció, előfordulhatnak sztereotip mozgások. Szobatisztaság kialakulatlan, beszédértés gyenge, sok esetben a kommunikáció súlyosan akadályozott. Sérült a figyelem, a motiváció, az emlékezet és a kitartás.

A közép súlyos értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében a kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés kellő időt, alkalmat kell, hogy biztosítson:

- a) az alapmozgások, manipuláció kialakítására, fejlesztésére,
- b) a minimális kontaktus, kooperációs készség, valamint a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére, a gyermek egyéni szükségleteinek megfelelően a szóbeli kommunikációt kiegészítő, illetve helyettesítő módszerek, eszközök alkalmazásával történő fejlesztésére,
- c) a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókincs bővítésére,
- d) a szobatisztaság, az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására,
- e) az adekvát játékhasználat elsajátítására, a kognitív funkciók fejlesztésére.

Ezek kialakításánál kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek.

A fejlesztés során a csoportos foglalkozásokon törekedni kell a megfelelő motiváció fenntartására, a csoportban az egymáshoz való közeledésre, az egymás melletti tevékenykedés fejlesztésére.

2.6. Beszéd fogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban

Beszéd fogyatékos gyermek esetén a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő. A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve a

beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség), a beszédszerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága), a beszédszervi működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai), a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképességzavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján. A gyermek egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka során fontos, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyük lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is.

Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában. A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését. A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.

Azoknál a beszéd fogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszéd fogyatékosághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

2.7. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az állapot hátterében az idegrendszer fejlődési zavara áll. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil. Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva. A fejlődési zavar átlagos, vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülés-specifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van. Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya, vagy megkésített fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. Az alapvető problémák közé tartozhat a nyelvhasználat színvonalától függetlenül, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő habilitációs terápiája megelőzheti egyes tünetek kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. Ennek eredményeként a nem beszélő, vagy megkésített beszédfejlődésű gyermek (ha mentális szintje megengedi) óvodába lépéskor már rendelkezhet korlátozott mennyiségű, de célszerűen használt augmentált – vizuálisan segített – kommunikációs eszköztárral. A gyermek a szociális interakció csecsemőkori fejlődési szintjének megfelelő egyes képességeket segítséggel használhat, és a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési helyzetekben, illetve környezetében az egyéni fejlesztéshez szükséges viselkedéselemekkel képességeitől függően rendelkezhet.

A korai speciális terápia hiányában ezek lesznek az óvodai fejlesztés fő céljai, kiegészítve a viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek kialakításával (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás) fejlesztésének elemeivel.

A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülőkkel való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő – különösen a természetes élethelyzetek – használandóak a fejlesztésre. Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva. A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

2.8. A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárást okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat: a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen.

További feladat megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készsétséget.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell, és amennyiben szükséges, a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

3.számú melléklet

Az 1. típusú diabétesszel élő gyerekek ellátásáról

Az 1-es típusú diabétesszel élő gyermekek ellátása – az Nkt. 2021. szeptember 1. napján hatályba lépő módosítása a 2021/2022. nevelési évtől kötelezettséget telepít az óvodákra az inzulinfüggő cukorbetegségben szenvedő, óvodai nevelésben részt vevő gyermekek indokolt esetben történő, intézményben megvalósuló speciális ellátása tekintetében.

10.§ Az Nkt. 62. §-a a következő (1a)-(1e) bekezdéssel egészül ki:

„(1a) A nevelési-oktatási intézmény, többcélú intézmény vezetője a 14 évnél fiatalabb 1-es típusú diabétesszel élő gyermek, tanuló részére abban az időtartamban, amikor az óvoda, az általános iskola a fejlesztő nevelést-oktatást végző iskola, a kollégium, a hat és nyolc évfolyammal működő gimnázium vagy szakgimnázium ötödik-nyolcadik évfolyamán az intézmény – beleértve az ilyen köznevelési alapfeladatot ellátó többcélú intézményt is – felügyelete alatt áll, az 1-es típusú diabétesszel élő gyermek, tanuló szülőjének, más törvényes képviselőjének kérelmére, a gyermekkori diabétesz gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmények szakmai iránymutatása alapján az (1b)-(1e) bekezdés szerinti speciális ellátást biztosítja.

(1b) Az intézmény vezetője a pedagógus vagy érettségi végzettséggel rendelkező, nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatottja számára az (1a) bekezdés szerinti esetben és módon előírhatja

a) a vércukorszint szükség szerinti mérését,

b) szükség esetén, orvosi előírás alapján, a szülővel, más törvényes képviselővel, a megadott kapcsolattartási módon egyeztetve, az előírt időközönként a szükséges mennyiségű inzulin beadását.

(1c) A nevelési-oktatási intézmény vezetője az (1b) bekezdés szerinti feladat ellátását

a) olyan pedagógus vagy legalább érettségi végzettséggel rendelkező, nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy útján biztosítja, aki a hivatal által szervezett, a feladat ellátásához kapcsolódó ismeretekről szóló szakmai továbbképzésen részt vett, s aki a speciális ellátásban való részvételt vállalja, vagy

b) iskolaorvos vagy iskolavédőnő útján biztosítja.

(1d) A szülő, más törvényes képviselő az (1a) bekezdés szerinti kérelmét az Eütv. 15§ (5) bekezdésével összhangban megtett formában nyújtja be.

(1e) Az intézmény vezetője az e § szerinti esetkörben egy esetleges rosszullét esetén az Eütv.-vel összhangban álló speciális ellátási eljárásrendet alakít ki. „

Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek ellátása – A kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló kategóriája a tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló körével bővült (Nkt. 4. § 13. pont c) alpont).

- Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek az, akinek egészségügyi ellátása a szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben a harminchat nevelési napot várhatóan meghaladja és emiatt a 3 legalább napi 4 órai tartamban meghatározott óvodai foglalkozásokon nem tud részt venni (Nkt. 4. § 18. pont). – Eütv. 89. és 91.§

Az iskola-egészségügyi ellátásról szóló 26/1997. (IX. 3.) NM-rendelet (a továbbiakban:NM-rendelet) az óvoda- és iskola-egészségügyi ellátáshoz kapcsolódó feladatok kereteit határozza meg.

Az NM-rendelet 3.§ bekezdése szerint a területi védőnő az iskola-egészségügyi ellátással összefüggő, a területi védőnői ellátásról szóló külön jogszabályban – egészen pontosan a 49/2004. (V. 21.) ESzCsM-rendeletben – meghatározott feladatait köteles elvégezni a nevelési-oktatási intézményt ellátó iskolaorvossal együttműködve.

Az NM-rendelet 3. melléklet 7. pontja szerint **a krónikus betegek (így a cukorbeteg gyermek, tanuló) életvitelének segítése is az iskola-egészségügyi tevékenység keretében ellátandó védőnői feladat.**

Az óvoda, az iskola a külső kapcsolatok rendjét, ideértve

- az óvoda-, iskola-egészségügyi ellátást biztosító egészségügyi szolgáltatóval, az iskolaorvossal, az intézmény védőnőjével való kapcsolattartást, együttműködést, annak formáját és módját, valamint
- a rendszeres egészségügyi felügyelet és ellátás rendjének szabályait köteles a szervezeti és működési szabályzatban rögzíteni.

Ennek jogi garanciáit a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI-rendelet (a továbbiakban miniszteri rendelet 4.§ (1) bekezdésének i) és l) pontja rögzíti.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (Nkt.) változásai (módosító jogszabály: egyes köznevelést érintő törvények módosításáról szóló 2021. évi LII. törvény 23.§ (2) bek.)

- A gyermek óvodai nevelésben való kötelező részvétel alóli felmentésének időbeli tartama kizárólagosan nem korlátozható, mert az sértené a szülő azon alapvető jogát, hogy a gyermekének adandó nevelést szabadon megválassza. Nkt. 8. § (2) A 2021. július 1. napján hatályba lépő eljárási szabályok szerint a felmentés a tárgyév április 15-ig kérhető, a felmentés annak az évnek az augusztus 31. napjáig adható, amelyben a gyermek negyedik életévét betölti, különös méltánylást érdemlő esetben újabb kérelem alapján annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelyben a gyermek az ötödik életévét betölti. A tartós gyógykezelés alatt álló gyermek esetén a kérelem április 15. napja után is benyújtható. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek esetén szakorvos rendelhető ki. A jogszabály változás célja: a gyermek tankötelezettségének megállapítása ügyében az óvodának megfelelő lehetőséget biztosítani szakmai álláspontja kifejtésére. Szülői kérelem hiányában a gyermek tankötelezettsége megkezdésének halasztását a gyámhatóság is kezdeményezheti. A szülő, a gyámhatóság a kérelmét legkésőbb az iskolakezdés évének január 18. napjáig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez. A szülő kérelme alátámasztására kérelméhez csatolhatja a gyermek fejlettségét alátámasztó óvodai dokumentumokat is. (Nkt. 45.§ (2) bek.Nkt. 6.mell.)
- Az óvodai jogviszony intézményesítésének szabályai
A gyermek az óvodával fogviszonyban áll (Nkt. 49.§ (1) bek.).
Az óvodai jogviszony a beíratás napján jön létre. A gyermek az óvodai jogviszonyon alapuló jogait a beíratás napjától kezdve gyakorolhatja.
Jogszabály, továbbá az óvoda házirendje egyes jogok gyakorlását az első nevelési év megkezdéséhez kötheti. (Nkt. 91.§ (3a) bek.)
Szünetel az óvodai jogviszonya annak, aki az óvodába járási kötelezettségét külföldön teljesíti, a szülő által bejelentett naptól (Nkt. 91.§ (4) bek.)

A beiskolázás rendje

A 2021. évi LII. törvény egyes köznevelést érintő törvények módosításáról

1.A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosítása

6.§ Az Nkt. 45.§ (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép és a § a következő (2a) bekezdéssel egészül ki:

„(2) A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik. A szülő kérelmére a felmentést engedélyező szerv döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt. Szülői kérelem hiányában a gyermek tankötelezettsége megkezdésének halasztását a gyámhatóság is kezdeményezheti. A szülő, a gyámhatóság kérelmét legkésőbb az iskolakezdés évének január 18-áig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez. az eljárás ügyintézési határideje ötven nap. A szülő kérelme alátámasztására kérelméhez csatolhatja a gyermek fejlettségét alátámasztó óvodai dokumentumokat is. Ha az eljárásban szakértőt kell meghallgatni, akkor csak szakértői bizottság rendelhető ki. Ha a szakértői bizottság a szülői kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt a gyermek további nevelési évig óvodai nevelésben történő részvételét javasolja, a szülői kérelem benyújtására nincs szükség. Ha a gyermek az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget korábban eléri, a felmentést engedélyező szerv a szülő kérelmére engedélyezheti, hogy a gyermek hat éves kora előtt megkezdje tankötelezettségének teljesítését. A bíróság eljárására alkalmazni kell a (6b)-(6f) bekezdésben foglaltakat.

(2a) Ha a felmentést engedélyező szerv azért engedélyezi a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben való részvételét, vagy a szakértői bizottság azért javasolja a tankötelezettség megkezdése alóli felmentésre irányuló kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben való részvételét, mert a gyermek sajátos nevelési igényű, vagy beilleszkedési, tanulási, magatartásbeli nehézséggel küzd, akkor a gyermek számára az óvoda a szakértői bizottság által javasolt fejlesztéseken túl, a tankötelezettség teljesítésének megkezdéséhez szükséges értelmi, lelki és szociális érettség elérésére irányuló, az óvodai nevelés időkeretébe ágyazott célzott foglalkozásokat biztosít.”

4.számú melléklet

A speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére biztosítandó, iskolakezdésre felkészítő óvodai foglalkozások meghatározása

Az Nkt.45 § (2a) pontja alapján **a speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére** biztosítandó, iskolakezdésre felkészítő óvodai foglalkozások meghatározásával kapcsolatban:

„Ha a felmentést engedélyező szerv azért engedélyezi a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben való részvételét, vagy a szakértői bizottság azért javasolja a tankötelezettség megkezdése alóli felmentésre irányuló kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben való részvételét, mert a gyermek sajátos nevelési igényű, vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, akkor a gyermek számára az óvoda a szakértői bizottság által javasolt fejlesztéseken túl, a tankötelezettség teljesítésének megkezdéséhez szükséges értelmi, testi, lelki és szociális érettség elérésére irányuló, az óvodai nevelés időkeretébe ágyazott célzott foglalkozásokat biztosít.”

5. számú melléklet

A komplex ellenőrzés rendszerének sajátos szabályai

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 58/A pontja alapján meghatározott, **a komplex ellenőrzés rendszerének sajátos szabályaival kapcsolatban**

152/A. § * A komplex ellenőrzés során a pedagógus, az intézményvezető és az intézmény ellenőrzése egy eljárás keretében történik.

152/B. § * A komplex ellenőrzésbe az intézmények a következő szempontok alapján kerülnek kiválasztásra:

a) az intézmény vagy az intézményvezető az országos pedagógiai-szakmai ellenőrzés szakértői értékelése alapján

aa) legalább három területen hatvan százalék alatti eredményt ért el, vagy

ab) egy területen harminc százalék alatti eredményt ért el,

b) az adott intézmény az országos kompetenciamérés legutóbbi nyilvánosságra hozott eredményei alapján bármelyik mérésben érintett évfolyamon, bármelyik vizsgált kompetenciaterületen a családháttér-indexet figyelembe véve az adott intézménytípusra számított és a hivatal által nyilvánosságra hozott országos átlagértékénél statisztikailag kimutathatóan gyengébb eredményt ért el,

c) a hivatal által működtetett korai jelző- és pedagógiai támogató rendszerben a legutóbbi két adatfelvételkor rögzített intézményi szintű lemorzsolódási mutatók közül bármelyik jelentősen meghaladja az adott intézménytípusra a hivatal által számított megyei vagy országos átlagértéket, vagy az intézmény legalább két adatfelvétel során romló tendenciát mutat bármelyik lemorzsolódási mutató esetében, vagy

d) az intézmény az országos pedagógiai-szakmai ellenőrzés kapcsán készített fejlesztési vagy intézkedési tervet nem töltötte fel a hivatal által működtetett informatikai támogató rendszerbe.

152/C. § * Az oktatásért felelős miniszter - a hivatal javaslata alapján - kijelöli az ellenőrzés alá vont intézményeket.

152/D. § * A hivatal az ellenőrzést megelőző hónap tizedik napjáig az informatikai támogató rendszer útján értesíti az intézményvezetőt a tervezett ellenőrzés tényéről.

152/E. § * Az intézményvezető a 152/D. § szerinti értesítés kézhezvételét követő három napon belül értesíti a fenntartót a tervezett ellenőrzés tényéről.

152/F. § * Az érintettek az ellenőrzést megelőző hónap huszadik napjáig feltöltik az informatikai támogató rendszerbe:

- a) az intézményvezető vezetői programját,
- b) az intézménynek a látogatás évére vonatkozó továbbképzési programját,
- c) az intézménynek a látogatás évére vonatkozó beiskolázási tervét.

152/G. § * A komplex ellenőrzés során

- a) a 146. § (2a) és (6) bekezdése,
- b) a 147. § (1), (4), (6) bekezdése,
- c) a 148. § (1) bekezdése,
- d) a 149. § (1) bekezdése és
- e) a 150. § (1) bekezdése szerinti feltöltési határidőkre vonatkozó rendelkezés nem alkalmazható.

152/H. § * A komplex ellenőrzést végző szakértői bizottság tagjai az intézményi ellenőrzést végző szakértővel szemben támasztott feltételeknek megfelelő, a hivatallal jogviszonyban álló, a hivatal által szervezett képzést elvégzett szakértők közül kiválasztott vezetőszakértő és legalább egy, legfeljebb három szakértő. A komplex ellenőrzést végző szakértői bizottság a komplex ellenőrzési eljárásba külső, megfelelő szakértelemmel rendelkező szakértőt is bevonhat.

152/I. § * A komplex ellenőrzés során a szakértők kijelölésének feltételei eltérhetnek az 59. és 59/A. alcímben meghatározottaktól az alábbiak szerint:

- a) a 154. § (1) bekezdésétől eltérően a pedagógus ellenőrzésében az érintett pedagógussal azonos intézménytípusban szerzett legalább ötéves szakmai gyakorlattal rendelkező pedagógus vehet részt,
- b) a 155. § (3) és (4) bekezdése nem alkalmazható,
- c) a 156. § (8) bekezdése nem alkalmazható.

152/J. § * A 147. § (8) bekezdésétől eltérően a vezetőszakértő az ellenőrzést követő harminc napon belül készíti el a komplex szakértői értékelését az informatikai támogató rendszerben, és megküldi azt az intézmény fenntartó számára.

152/K. § * A szakértői értékelés alapján az intézmény vezetője az intézmény fenntartójával együttműködve, az értékelés kézhez vételétől számított harminc napon belül intézkedési tervet készít, majd azt feltölti az informatikai támogató rendszerbe.

152/L. § * (1) Az intézkedési terv végrehajtását a hivatal szakértők bevonásával, utóellenőrzés keretében ellenőrzi.

Legitimáció

~ 96 ~

Legitimáció

Az intézmény OM azonosítója 202058	Az Nkt. 26.§ (1) bekezdése alapján készítette az igazgató a nevelőtestület bevonásával <i>[Signature]</i> 1. igazgató aláírása, Ph
Legitimációs eljárás-Az érvényességet igazoló aláírások Az Nkt.70.§ (3) bek. és a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 117.§ (1) bekezdése értelmében a nevelőtestület jogkörét gyakorolta <i>[Signature]</i> nevelőtestület nevében	
Az Nkt. 26.§ (1) és 83.§ (2) bekezdés g) pontja alapján a pedagógiai programot a fenntartó a ..../202..... határozatszámon jóváhagyta: <i>[Signature]</i> fenntartó képviselője, Ph	
A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 82.§ (2) bekezdése alapján a szülői közösség a tájékoztatást megkapta, véleményt nyilvánított <i>[Signature]</i> a szülői közösség	
A dokumentum jellege: nyilvános (20/2012.EMMI r. 82.§ (3) bekezdés) Megtalálható az óvodaigazgatói irodában valamint Császártöltés község honlapján (www.csaszartoltes.hu) KIR közzététele	Érvényes: A kihirdetés napjától 2025.09.01, visszavonásig
Területi hatálya: Kiterjed az Óvoda területére az óvoda által szervezett – a pedagógiai program megvalósításához kapcsolódó – óvodán kívüli programok helyszínére.	Személyi hatálya: az óvodával jogviszonyban álló minden óvodapedagógusra és a nevelő-oktató munkát közvetlen segítőkre továbbá azon személyekre, akik az intézménnyel jogviszonyban nem állnak, de részt vesznek feladatainak megvalósításában.
Verziószám: ...../2025 (ahányadik módosítása a programnak) jelzi, hogy hányadik módosítása a jelenlegi módosítás a pedagógiai programnak (az előzőt hatálytalanítani szükséges) Ezzel megelőlegezendő, hogy hatálytalan stratégiai dokumentum ne legyen használatban.	Iktatószám: ..... Készült: .....eredeti példány

